

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nepřípustná následná exekuce nezabavitelné části starobního důchodu příkázáním pohledávky

Uspořené částky, jež zbyly povinnému jako nezabavitelné minimum po exekuci srážkami z důchodu, nelze následně zabavit jinou formou exekuce - příkázáním pohledávky z účtu. Nález Ústavního soudu stanovil pravidla pro případ, kdy je uvalena exekuce na důchod a povinný si z nezabavitelného minima, které mu po exekuci zůstane, nějaké peníze uspoří. Pak jsou tyto prostředky nedotknutelné, a proto je nelze zabavit příkázáním pohledávky. Totéž platí pro mzdu.

Názor obecných soudů, dle něhož prostředky vyplacené na bankovní účet povinného plátcem starobního důchodu jako nezabavitelná část důchodu ztrácí svou povahu tím, že se staly tzv. vkladovou pohledávkou, a že jejich exekučním postihem nedochází k postihu nezabavitelné části důchodu, ale k postihu práva na výplatu prostředků na účtu, trpí přepjatým formalismem, nezohledňujícím smysl právní úpravy nezabavitelné částky důchodu, a ve svém důsledku vede k porušení práva na ochranu vlastnictví resp. na pokojné užívání majetku. (Podle nálezu Ústavního soudu spis. zn. IV. ÚS 121/16, ze dne 20. 10. 2016)

Starobní důchod povinného dlužníka u plátce České správy sociálního zabezpečení byl postižen exekučním příkazem soudního exekutora, a to se zohledněním nepostižitelné základní částky dle ust. § 277 o. s. ř.[1] Následně soudní exekutor vydal exekuční příkaz postihující pohledávku z účtu tohoto povinného u peněžního ústavu, s tím, že zákaz nakládání s peněžními prostředky se nevztahuje na peněžní prostředky do výše dvojnásobku životního minima. Z účtu povinného tak byla postižena částka 4 x 10 854 Kč, celkem 43 416 Kč. Povinný podal soudnímu exekutorovi návrh na částečné zastavení exekuce, co do částky 43 416 Kč, která byla zabavena v rámci exekuce příkázáním pohledávky z účtu povinného. Uvedená částka představovala zbylou část starobního důchodu povinného, který je již postižen exekučními srážkami na pohledávku vymáhanou v této exekuci. V návrhu povinný namítal, že došlo k obcházení zákona, pokud tzv. nezabavitelné minimum, které mu má být zachováno po provedení srážek z důchodu, je následně zabaveno v rámci jiného způsobu exekuce - příkázáním pohledávky z účtu povinného. Povinný proto žádal o vrácení částky 43 416 Kč jako částky zabavené v rozporu se zákonem. Oprávněný s návrhem povinného nesouhlasil a soudní exekutor tak návrh povinného postoupil exekučnímu soudu k rozhodnutí. Exekuční soud neshledal návrh důvodným. Podle exekučního soudu prostředky vyplacené na bankovní účet plátcem důchodu se stávají tzv. vkladovou pohledávkou, tedy zakládají právní vztah mezi dlužníkem a bankou. Pokud je bankovní účet postižen exekucí, nedochází k postihu důchodu, ale k postihu práva na výplatu prostředků na účtu, k obcházení zákona tudíž nedochází. S ohledem na výši vymáhané pohledávky (1 000 080 Kč s příslušenstvím, směnečná odměna 3 336 Kč, náklady nalézacího řízení 111 249,50 Kč a náklady exekuce) je zřejmé, že pohledávka nemůže být celá uspokojena pouze srážkami z důchodu povinného a je třeba zvolit i další způsoby provedení exekuce. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Povinný důchodce si podal ústavní stížnost.

Argumentace povinného důchodce a vyjádření obecných soudů

Stěžovatel má za to, že exekučně zabavené prostředky v celkové výši 43 416 Kč mu byly zabaveny v rozporu se zákonem. Právní názor odvolacího soudu, že prostředky zaslané na účet jako

nezabavitelná část důchodu se okamžikem jejich připsání na účet stěžovatele u peněžního ústavu staly běžnou vkladovou pohledávkou vůči bance, považuje za přepjatý formalismus, nezohledňující smysl právní úpravy nezabavitelné částky v ust. § 278 v kombinaci s ust. § 299 odst. 1 o. s. ř. Stěžovatel také poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2012 č. j. 2 Afs 80/2011, jehož závěry považoval za aplikovatelné i v jeho věci.

Odvolací soud uvedl, že exekutor postihl pohledávku na účtu povinného u peněžního ústavu v souladu s exekučním řádem, zohlednil dvojnásobek životního minima. Soud uvedl, že u finančních prostředků na účtu již nelze rozlišovat, z jakého zdroje pocházejí.

Ústavní soud shledal ústavní stížnost opodstatněnou, zcela jí vyhověl a zrušil svým náleznem spis. zn. IV. ÚS 121/16, ze dne 20. 10. 2016, rozhodnutí exekučního (prvostupňového) soudu i odvolacího soudu.

Podle názoru exekučního soudu, sdíleného i soudem odvolacím, prostředky vyplacené na bankovní účet plátcem důchodu se staly tzv. vkladovou pohledávkou. Postižením bankovního účtu exekucí proto nedošlo k postihu důchodu, ale k postihu práva na výplatu prostředků na účtu. K zásahu do ústavou zaručeného základního práva na ochranu majetku prý tudíž nedošlo.

Ústavní soud ale je toho názoru, že výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ust. § 303 o. s. ř. je zásahem do základního ústavního práva povinného vlastnit majetek resp. svůj majetek pokojně užívat. Zásah do práva na pokojné užívání majetku může být ospravedlněn, prokáže-li se, že byl proveden ve "veřejném zájmu" a "za podmínku, které stanoví zákon". Kromě toho každé zasahování musí splňovat i kritérium přiměřenosti, což vyžaduje posoudit, zda zásah zajišťoval "spravedlivou rovnováhu" mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky ochrany základních práv jednotlivce, přičemž požadovaná rovnováha nebude dána, pokud dotčená osoba nese zvláštní a nadměrné břemeno.

Ústavní soud přitakal Nejvyššímu správnímu soudu

Nejvyšší správní soud ve svém (stěžovatelem zmíněném) rozsudku ze dne 3. 4. 2012 spis. zn. 2 Afs 80/2011-60, vydaném v analogické věci týkající se daňové exekuce postižením částek na účtu žalobce sestávajících (nikoliv však výlučně) z dávek důchodového zabezpečení, zasílaných na jeho účet Českou správou sociálního zabezpečení a snížených na vypočtené životní minimum, vyjádřil v bodu 16 názor, že v případě exekuce přikázáním pohledávky z účtu má být přiměřeně přihlédnuto k významným okolnostem na straně povinné fyzické osoby, a to analogicky jako v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Mezi podstatou a smyslem mzdy a důchodu z hlediska významu pro jejich adresáty (poživatele) neexistuje zásadní rozdíl. Jedná se o příjem, sloužící k úhradě životních potřeb příjemce, případně jeho blízkých. Jestliže proto existuje důvod chránit nepřiměřený zásah do příjmu ve formě mzdy, musí logicky existovat přinejmenším stejný důvod chránit příjem ve formě důchodu. Z toho vyplývá odpověď na zásadní otázku v tom smyslu, že dávky důchodového zabezpečení představují také pro vedení exekuce podle ust. § 303 a násl. o. s. ř. (tj. přikázáním pohledávky) příjem, chráněný v obdobném rozsahu, jako tomu je se mzdou v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Ústavní soud považuje závěry Nejvyššího správního soudu, plynoucí z jeho rozsudku ze dne ze dne 3. 4. 2012 spis. zn. 2 Afs 80/2011-60, a týkající se účelu a ochrany peněžních částek vyplacených plátcem důchodu jako nezabavitelná část důchodu, za ústavně konformní a plně aplikovatelné i na předmětný případ ústavní stížnosti důchodce napadených rozhodnutí obecných soudů.

Obecné soudy byly přepjatě formalistické

Na exekuci postižený účet stěžovatele docházely výlučně dávky důchodového zabezpečení krácené do výše nezabavitelné části důchodu. Šlo tudíž o příjem, sloužící k úhradě životních potřeb stěžovatele, případně jeho blízkých. Proto Ústavní soud zopakoval, že dávky důchodového zabezpečení představují také pro vedení exekuce podle ust. § 303 a násl. o. s. ř. (příkázáním pohledávky) příjem, chráněný v obdobném rozsahu, jako tomu je se mzdou v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Názor soudů, podle nichž prostředky vyplacené na bankovní účet plátcem důchodu jako nezabavitelná část důchodu ztratily svoji povahu tím, že se staly tzv. vkladovou pohledávkou, a že jejich exekučním postihem nedochází k postihu důchodu, ale k postihu práva na výplatu prostředků na účtu, lze tudíž označit za přepjatý formalismus nezohledňující smysl právní úpravy nezabavitelné částky dle ust. § 278 a § 299 odst. 1 o. s. ř.

Richard W. Fetter

[1] V rozhodnutí jde patrně o nesprávný odkaz na st. § 277 o.s.ř., které se zabývá problematikou stanovení čisté mzdy pro účely exekučních srážek z ní. Nezabavitelnou částku upravuje ust. § 278 o.s.ř., provedené (spolu s ust. § 279 odst. 3 o.s.ř.) nařízením vlády č. [595/2006](#) Sb. K nezabavitelným částkám obecně i k jejich výši v r. 2016, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](#)

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)